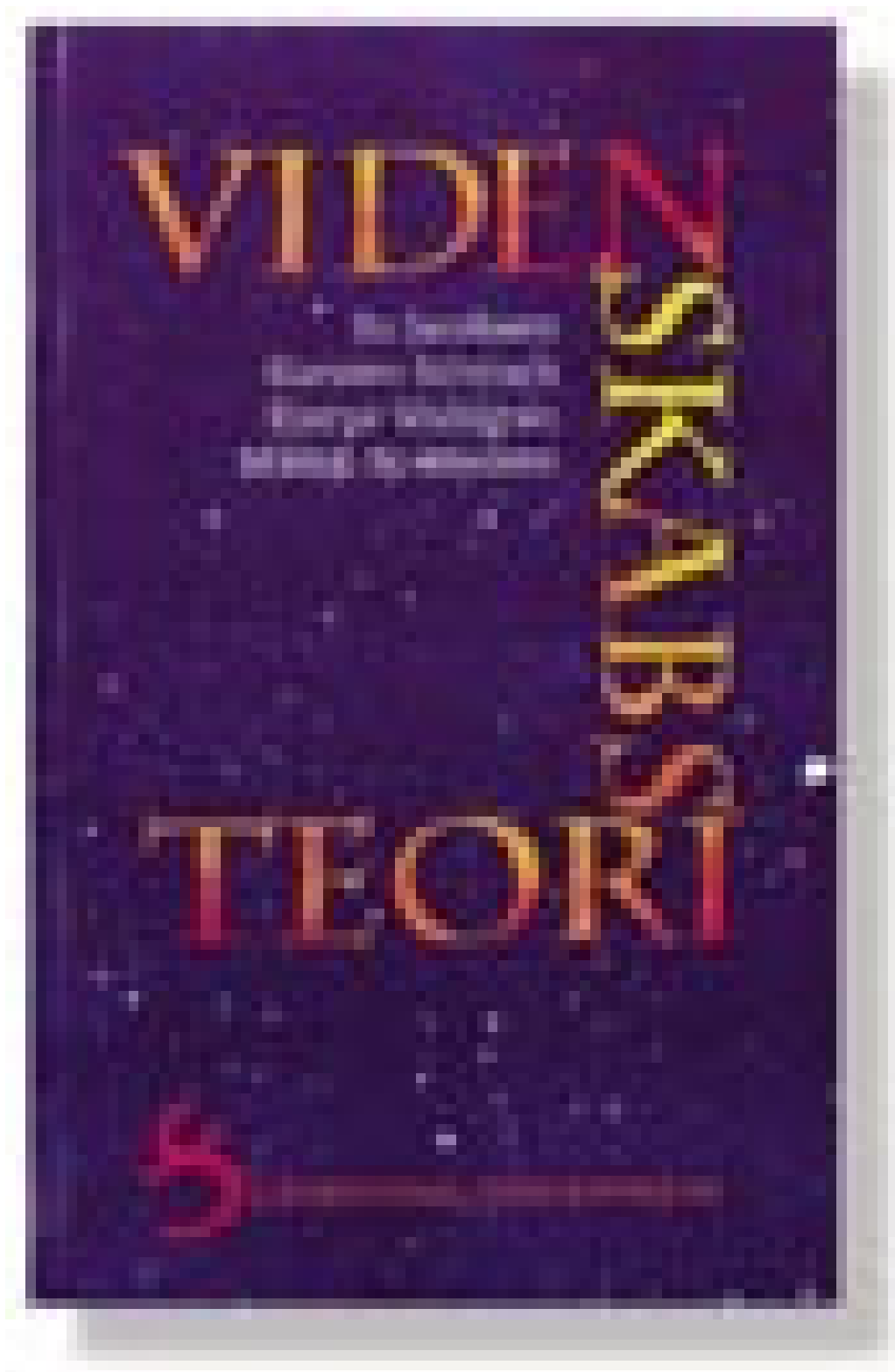

Dansk døråpner

BOKOMTALER

Alle fagmennesker innen pedagogikk, samfunnsfag og medisin som ønsker å nærme seg vitenskapsteorien men skremmes av tykke teoribøker, har nå en sjanse. Fire danske forfattere hvis faglige tilhørighet dessverre ikke røpes i boken, har komponert en teoretisk lavterskeltekst. En upretensiøs paperback med litt over 200 små sider gjør inngangen til et stort tankerom ganske ufarlig. Boken er uttrykkelig ment for fagpersoner i de tre foran nevnte profesjonsområder. Den forutsetter ingen forkunnskaper annet enn faglig erfaring fra disse tre feltene. Og den bygger didaktisk på eksempler fra disse fags daglige oppgaver.

Bokens struktur fører leseren fra det konkrete til det abstrakte. Utgangspunktene er et pedagogisk, et medisinsk og et sosialt tema: en diskusjon blant fire pedagoger omkring et «vanskelig» barn, artikler om studier av emosjonelle elementer i pasient-lege-relasjoner samt vurderinger av tiltak knyttet til «problematiske» familier.

I det første eksemplet beskrives et barn på en måte som de fire involverte pedagoger alle anser som dekkende. Likevel tolker alle fire barnets situasjon forskjellig. Følgelig har enhver sin egen tilnærming til problemet og sin forestilling om en løsning. Forfatterne tydeliggjør hvordan hver pedagog ser etter ulike elementer ut fra sin egen forankring i teorier, verdier og interesser. Enhver anser sine utvalgte elementer som nøytrale data, som fakta. Ingen gjør rede for hva de ser etter og hvorfor de derfor ser det de ser.

Det andre eksemplet er en metastudie av medisinske artikler som har et felles tema, nemlig emosjoner mellom pasienter og studenter eller leger. Emosjonene betraktes som overføringer og motoverføringer. Forfatterne av metastudien stadfester at de to fenomenene har stor betydning. Så drøfter de hvilken innflytelse disse kan få på den medisinske vurdering og behandling. På samme bakgrunn gir de veiledninger og råd til helsepersonell. Ved hjelp av metastudien synliggjør bokens forfattere hvordan én erkjennelsesteoretisk ansats, nemlig psykoanalytisk teori, styrer alle valg, vektlegginger og tolkninger i metastudien uten at dens forfattere begrunner sin ansats og klargjør dens effekt. Det kan, ifølge bokens forfattere, gi mistanke om at «artiklens forfattere på en uhensigtsmæssig måte forsøger at selge psykoanalysen som teori til læseren (. . .). Men de fænomener, artiklen omhandler, kan udpeges og diskuteres helt uden de psykoanalytiske begreber – og i princippet ud fra mange forskellige teorier.»

Det tredje eksemplet er empiriske studier av forhold knyttet til barn som er blitt anbrakt i fosterfamilier. En tallfestet og en dybdeintervjubarert studie drøftes med tanke på ulikheter i tilnærming til emnet og valg av fokus. En spørreundersøkelse analyseres ut fra hvilke usikkerheter de tilsynelatende eksakte tall tildekker. Disse usikkerheter bunner i de sosiale og kulturelle fenomener som danner konteksten i saker der barn blir fjernet fra sine familier. Her er også en studie med en kritisk tilnærming til forfatterens hovedfokus, nemlig barnas opplevelse av sin situasjon etter anbringelse.

Etter disse eksempler er det så innlysende for enhver leser av denne boken at det er nyttig å kunne vitenskapsteori, at resten av boken selger seg selv. Eksemplene legitimerer del to, som omtaler sentrale teoribegreper og deres historiske sammenheng og utvikling. Og de gjør del tre til en velkommen oppdatering og orientering i den, for uinnvidde, forvirrende verden av relevante skoler og toneangivende tenkere i den vitenskapelige kunnskapsproduksjonen.

Kan en så liten bok om et så enormt område være noe annet enn en antydning? Svaret er selvfølgelig nei. Men hvis denne antydningen skulle vekke lyst på mer, så finnes det!

Anne Luise Kirkengen

Oslo

Publisert: 10. mars 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. februar 2026.